

LA BANDERA CATALANA

SETMANARI CATALÁ IL-LUSTRAT

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

En Barcelona portat á domicili.	4 rals trimestre.
Fora de Barcelona , enviat.	6 » »
Número sol.	2 cuartos.
Número atrassat, comprat á la Administració.	2 »

Los suscriptors de fora de Barcelona deurán enviar per adelantat lo import de las suscripcions en sellos de franquex.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Carrer de la Cera, número 51 , baxos.

La correspondencia al igual que 'ls periódichs de cambi deurá dirigirse al Pasatje de Colón, núm. 3, pis primer.

SUMARI.

Lo puput: per *F. Maspons y Labrés*.—Lo cavaller del Mont-Negre; per *Maria de Bell-Roch*.—Poesias.—Lo confés; per *Frederich Soler*.—Traduccions; per *Aina Maria de Vall-daura*.—A Catalunya, per *J. Molus y Casas*.—Curiositats.—Novas.—Varietats.—Recíam.

LO PUPUT

Fa poch temps que vaig publicar ab lo títol de «Jochs de la infància,» una colecció de quasi tots los jochs, ditas y cants de las criatures. La promptitud ab que ha estat gaire bé despatxada, ha fet que m' animés á publicar un segòn tomo, pera 'l qual he arreplegat bona muniò de novas ditas, y en lo qui, variant pot ser un xich de método, mès que á las *ditas y cants*, dongui preferent extensiò als *jochs*, per mès que eixos, en sa major part, no siguin tan propis y característichs nostres com aquells. Per això no será estrany que amplihi un xich alguns dels jochs que van en mon primer tomo.

Per mès que 'ls jochs siguin tinguts

avuy, per alguns, com cosa sobrera, donchs que en la exageraciò propia de una generaciò atrafagada, se vol mès lo prompte, y gayre bé sempre prematuro, desarollo intelectual, que la salut y vida, es lo cert que cada edat exigeix las condicions propias de la mateixa, y que la infància vol mès aviat jochs pera son desarollo natural, que no pas estudis que gastant son cervell y trayent de sa esfera propia á las criaturas, las arriban á la edat de l' estudi y del trevall, tan raquiticas y naulidas, que no son bonas llavoras ni per un ni altre, perjudicantlos pera tota la sèva vida, y recordant sempre lo cas de la fáula del qui, per obtenir de una sola vegada tots los ous d' or, matà la gallina.

No crech, pues, que dirigintse aquest setmanari, *La Bandera Catalana*, á lo jovent, hi estigui per demès una petita explicaciò d' algun joch, com per exemple, lo PUPUT.

Porta lo nom de Puput, un auzell de trist plomatje, que 's cría en nostres

boscos, y que deixa oir sa monòtona y planyidera veu en la nit, quan la fosca omplena tota la terra. Se diu Puput també al congregant que en las nocturnas professons de la Setmana Santa, quan la Iglesia nos fa membransa una volta al any, dels crueuts martiris que patí un Déu pera salvarnos, vestit de negre y ab la cara tapada, detrás de cada misteri, ab una creu á las mans, va cantant lo

Recort, memoria
de la Passió de Jesucristi,

y també á los que, detrás dels misteris, igualment tapats, van fent fúnebre melodia. Y's diu Papu, á lo amagat y fúnebre, á la idea de lo fosch, qu' espanta á las criatures. Per manera, que lo nom de Puput ha de aplicarse al joch en lo qual hi entri la pérdua de la claror per algun dels jugadors, la fosquedad, las tenebras. Així es, que á un d' ells, si n' hi ha qui's presti voluntariament á ferho, ó sino á qui li toqui per sort, se li tapan los ulls ab un mocador, y d' eixa manera te de anar á la busca dels altres, y endevinar al qui primer agafa.

Lo tapament d' ulls, donchs, es la base d' aquest joch; dintre d' ella, las formas poden ser variadas.

La més comuna, y també la més quieta, consisteix en agafarse de mans tots los jugadors, fent una rodona, y posant al mitjá aquell qui amaga. Quan es á dins, s' entabla entre ell y un de la rodona lo següent diálech:

- ¿Puput?
- ¿Qué mana?
- D' ahont vens?
- De Roma.
- ¿Qué portas?
- Corona.
- ¿Qué 'n cercas?
- Mullè.
- Fes tres salts
y búscala bé.

Se fan donar tres toms al de dintre pera que 's desorienti y perdi l' esma del

puesto que ocupan los qui fan la sardana, y tots se posan á rodar, fins que l' qui amaga diu que pàrin. Llavoras se dirigeix á n' els de la roda, y tocant á un dels que la fan, té d' endevinar qui és: si ho fá, aquet se posa á lo seu puesto, y torna á comensar lo joch; si no, continua amagant fins que la sort l' ajuda y sab coneixer á qui toca, pera lo qual li es permés palparli la roba.

Altres vegadas, á mès del qui amaga, s' fica un altre á dins de la roda, y quan aquell la fá parar, aquest se li acosta ab un bastonet ó canya, que posa de la seva boca á la orella del primer, y estrafent la veu fá un crit, per medi del qual aquest te de coneixer qui te la canya ó bastò; cás que ho endevini, l' altre se posa en lo seu puesto; si no, continua parant.

En lloch del bastò ó canya, s' agafan també dues claus ó ferros, ab los quals se va fent soroll, á fi de que l' que está tapat persegueixi á l' que l' fá: no s' pot sortir de la rodona, la qual, al revés del anteriorment descrit, no pára may de voltar.

Mes esbojarrat y perillós es lo Puput en que s' hi juga sense fer rodona. Los jugadors s' estenen per un clos ó plá de curta extensiò que han destinat per jugar, y comensan á correr d' un cantó al altre, acostantse més ó ménos, segons lo arriscats que són, al qui amaga; l' un lo toca ab lo dit, l' altre li estira la roba, qui li posa la mà á la espalda, qui li toca la seva, qui li fá un crit á la orella, es á dir, tots van jugant ab ell, fins que un, per sa desgracia ó poca llestesa se deixa agafar, que allavoras té de amagar, si no s' ha convingut que á mes de agafarse se té de endevinar. Se té de anar ab molt cuidado ab aquesta manera de jugar, estant apunt los jugadors de avisar al qui amaga, sempre que 's vagi á donar un cop ab algun objecte.

En Fransa aquest joch s'anomena *Colin-Maillard*, y conta la tradiciò que ve del nom d' un famòs capitá. Per lo sigle x, any de 999, hi havia á França lo rey

Robert, á qui lo continuo estat de turbulencias d'aquell temps, feya que á pesar de son carácter pacífich, tinguès d' estar sempre ab las armas á la ma, ara posant á ratlla á un senyor feudal, ara á un rey vehí. Entre 'ls qui tinguè de sostenir guerra, fou un lo poderòs comte Louvain, y aprestant sa host lo rey, escullí pera un de sos primers capitans á Joan Colin, de Liege, en Bèlgica, dit per sobre nom *Maillard*, de l'arma favorita sèva, *maitlet*, especie de massa que manejava ab tanta forsa com destresa. Un dia se trobaren los dos exèrcits, y comensada la batalla, la victòria semblava que's mostrava per Colin, quan una traïdora fletxa vinguè á caurer damunt d' ell y lo feu cego. Ab tal desgracia, lo exèrcit del rey se vejè percut; mes coneixentlo Colin, no obstant lo fort dolor que l' atuya, recordant las posicions enemigas, s' hi llençà de tal manera al devant de sos soldats, que la victòria fou complerta. En celebraciò de tan brillant fet, lo rey instituì un joch militar ó torneig que portès lo nom del vencedor, y en lo qual qui'l representava, tapat d' ulls, tenia de vèncer á los demès que's presentavan.

Los mès nobles cavallers y los millors guerrers se honravan en fer de Colin Maillard. Ab lo cambi de costums cambià tambè l' joch, y de torneig ó joch militar passà á ser joch de familia, al qual no's desdenyavan de jugar las personas de edat y respectables. Tothom haurá vist una fotografia, avuy molt comuna, còpia d' un hermòs quadro plé de vida y animaciò, en que una familia del sigle passat s' entreté á jugarhi. Estiguè molt en ús, y es un dels jochs mès divertits, per las peripècias á que dona lloch.

De totas maneras, es joch que ab los ulls tapats se té de buscar la sort, bella imatje de la vida, en la qual sempre á las foscas se va buscant la fortuna, que rodant continuament pel voltant nostre, quan mes la creyém tenir, mes se 'ns escapa de las mans, pera gayre bé may atraparla.

LO CAVALLER DEL MONT-NEGRE

Daurava 'l sol ab sa esplendenta llum los gemats camps y frescas arbredas que voltan lo fèrtil poble de Dos-rius, que ab sas blancas y petitas casetas sembla un niu de blanchs colomets sostingut entre mitg de dues aigües: grossos y flonjos núvols interceptavan á voltas los raigs del sol, ó allunyantsen un poch, feyan que reflectissen demunt d' ells, abrillant-los fins al punt de tornarlos de brunyida y resplendent plata: entre aquests núvols platejats, n' hi havia algun de tant en tant de fosch y negrós que feya temer una grossa tempestat, mes per això la gent de Dos-rius celebrava sa festa major ab no ménos alegria: la cobla sonava al devant d' una casa de la plassa, eixa estava plena per tots costats de homens y donas ab sos millors trajes de festa; al cap damunt d' ella y en un turò que formava una plasseta, una colla de noys ja grandets armats ab canyas de las moltas que creixen al voltant dels dos rius que enrotllan lo poble, jugavan á moros y á cristians, armant grossas batussas los uns desde dalt del turò ó plasseta, figurant la defensa d' un castell, y 'ls altres desde baix volentlo assaltar. Sota de aquest turò y en son bell mitx, de cara á la plassa, hi havia una fresca font, quals aigües rajaban nit y dia ab suau y poètica remor; al peu d' ella, los noys mès petitets jugavan á nous, ab tota la aficiò y alegria de sos tendres anys.

La cobla soná 'l ball plà, y Euria (á), la mès hermosa de las fillas de Dos-rius, sortí á danscar ab son jove y bell espòs: Euria era de cabells castanyys, ulls blaus y melancòlichs, estatura regular, mès aviat primeta que grossa, y sa cara tira-deta tenia una expressió de dolçesa y de bondat inespllicable; tots deyan qu' era la mateixa fasomía y la mateixa expressió que la de la Verge que's venerava á la Iglesia.

Maurí, son espós, era alt, moreno, de expressió farrenya, fornít y valent, ell semblava la força y ella la tendre flor que cerca amparo prop del robust roure: tothom al véurels admirava sa joventut y hermosura, la tendre delicadesa d' ella, y l' aire ardit y brau d' ell. De quant en quant y mèntrès ballavan, Euria dirigia sos ulls envers lo cantó de la font, y es detenian demunt d' un nin de uns quatre anys, que ab los demés jugava; llavoras brillabantli de joya, y sos hermosos llavis s' obrian pera somriurer; després los alsava envers son marit com dientli:—;Míratel!— Eix, cada volta que això succehia, dirigia també allí sas miradas, y al passar desde l' cap del nin de rossos y caragolats cabells, al rostre de sa esposa, sa cara ferrenya 's cubria d' una expressió de tendresa que may s' hauria endevinat en ella, y sa mirada 's dulcificava d' una manera extraordinaria.

Al bò de la dansa, y quan més alegre estava tothom, s' oigué de sobte lo renill de cavalls, lo clapit dels gossos; y cridant ab totas sas forsas, atravessà la plassa lo Cavaller del Mont-negre, seguit de tota sa quadrilla de cassadors y servents. Paràrense las ballades, y ab un xich més no quedan xafats per lo ímpetu dels cavalls tots los balladors: tots aquells rostres un moment avans tan alegres y animats, quedaren tristos y pensatius; y es que sempre que lo Cavaller del Mont-negre apareixia per algun lloc, era senyal d' alguna desgracia.

(Seguirà.)

MARÍA DE BELL-LLOCH.

POESIAS

LO CONFÈS

A l' heréu de la masia,
Que tenia
A més d' una 'l cor robat,

Lo Sant Pare dispensava,
Y, à vint anys, ja professava
Sense ferne noviciat.

— Jo voldria, si volguesseu,
Que m' deixesseu
De las noyas ser confès.—
Lo prior li concedia,
Y l' heréu de la masia
De genolls feya son rès.

— ;Santa Verge venerada,
A ma aymada
Me volguesseu fé escoltar!—
Tremolosa una donzella
Ja li deya á cau d' orella:
— ;Me voldria confessar?

Veya l' frare, que 's girava,
Que plorava
La donzella ab greu dolor,
Y, al mirar sa blanca cara,
Acotant lo cap lo frare,
deya baix: ;La mèva amor!

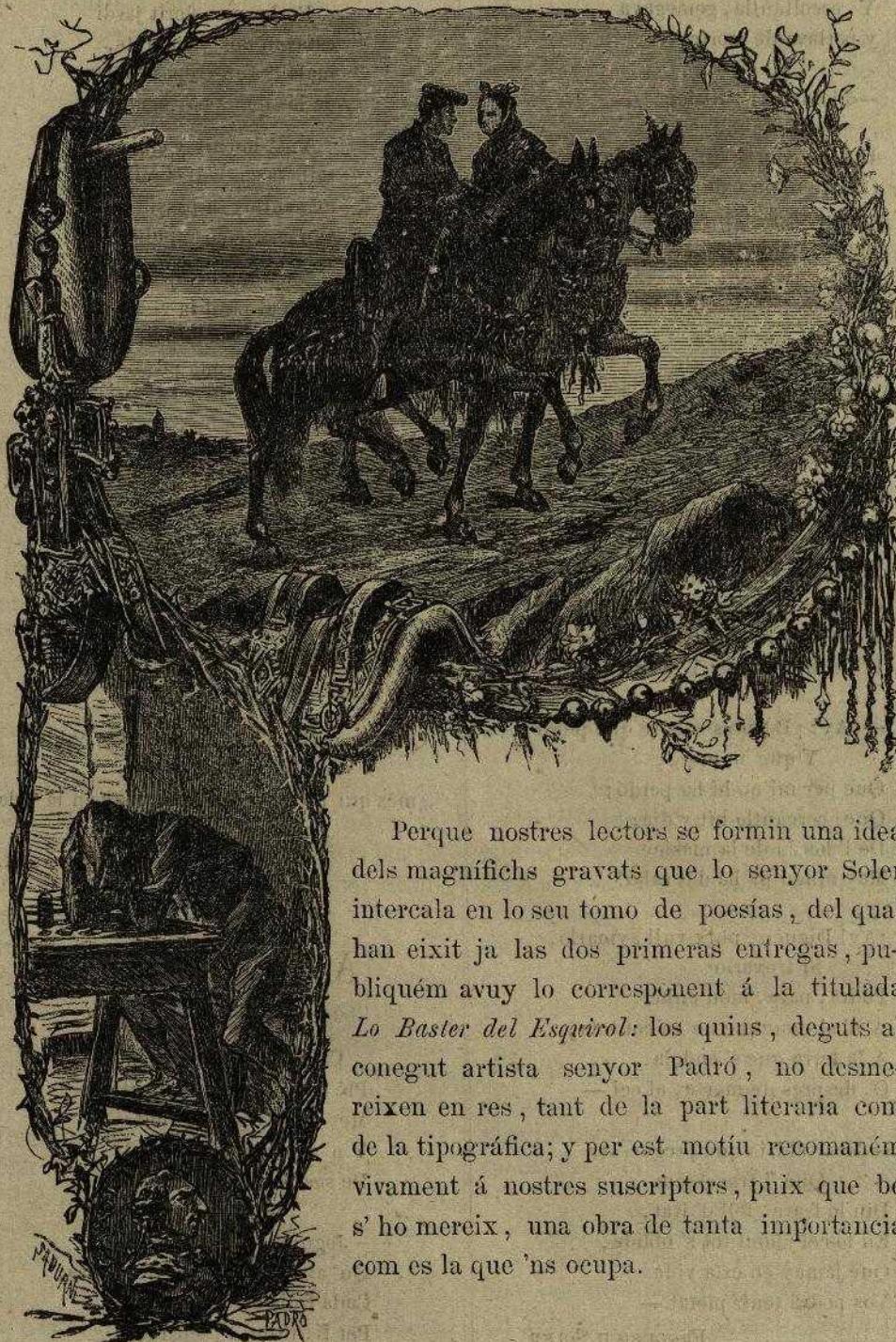
A dins del confessionari,
De desvari
Pres, entava tremolant.
Y ella deya acondolida:
— Tots los días de ma vida
Tinch d' estar, pare, plorant!

— Pot ser hi ha consol encara,
Deya l' frare.
Començém la confessió.—
Y la noya, que plorava,
— ;Ay, no, pare, contestava,
Per á mí no hi ha perdó!

Un heréu d' una masia
Me volia
Com nôstr' ayma lo cel vol,
Que l' aymava jo li deya;
L' enganyava... y ell me creya.
; Per á mí no hi ha consol!
Jo volia la grandesa,
la riquesa
Y un marit noble donzell.
Quan me deya: — Dolça aymia,
Jo vull darte ma masia.—
Jo mirava lo castell.

LO BASTER DEL ESQUIROL

5

Perque nostres lectors se formin una idea dels magnífichs gravats que lo senyor Soler intercala en lo seu tomo de poesías, del qual han eixit ja las dos primeras entregas, publiquém avuy lo correspondent á la titulada *Lo Baster del Esquirol*: los quins, deguts al conegit artista senyor Padró, no desmereixen en res, tant de la part literaria com de la tipogràfica; y per est motiu recomaném vivament á nostres suscriptors, puix que be s'ho mereix, una obra de tanta importància com es la que 'ns ocupa.

Que l' aymava jo li deya,
Y ell me creya!
¡Pobre cor!... ¡Quant dèu sofrir!
Y lo frare la escoltava,
Y, escoltantla, gemegava
y parlava de morir.

—Plorariau, patiriau,
Si sentiau
Un crit com lo qu' ell va dar,
Crit de ràbia y de venjança
Quant va vèurer sa esperança
Per un noble troçejar.

Ab lo foch de sa mirada,
Il-luminada
Va deixar tota la nit.
Esglayada, esporuguida,
Tots los dias de ma vida
Sentiré soná aquell crit.—

La donzella gemegava,
La escoltava
Foll de febre lo confès.
Compassió la noya feya,
Mes , sens llàstima , ell li deya ,
D' ira trèmol :— Y després?

—Ay! ¡ Després sols sé que ploro
Y que 'm moro ;
Que per mí no hi ha perdó ;
Que, cercantlo nit y dia ,
De l' heréu de la masia
May ningú m' ha dat rahó !

¡Ay! Diguèu , puix vull aymarlo ,
Si trovarlo
Podrá , pare , móan anhel .
A n' al mon que no 'm consola ,
A la terra que s' endola ,
O, després de morta , al cel.—

— Mes valdria que pregueseu
Que l' trovesseu ,
Diu lo frare , foll d' irat ,
En lo cel ahónt tot s' obliida ,
Que jamay en esta vida
Vos podrás tenir pietat.—

FREDERICH SOLER.

LO SOMNI

(Traducció de Ludwig Uhland.)

En hermos florit jardi
estavan dos 'namorats ,
malalts sens repos tenian
de las mans boy agafats.

Y en la cara y en la boca
se besaren voltas mil ,
tornantlos sa passiò folla
xamosos com un abril.

Sona una campana impia
y fuji al punt la visió;
ella en sa celda patia
ell en llunyan presò.

AL CANTOR D' AMOR

(Traducció de Frederick Rückert.)

Si vols moure á simpatia
al cor humá
no cantis los plahers ni l' alegría
canta 'l dolor tirá.

Que per molts may ha fet al mon exida
de la ventura 'l sol ;
¿més qui no ha sentit may , may en la vida
l' amarga veu del dol ?

AGNA DE VALDAURA.

A CATALUNYA

Ufanòs un árbre estén
Plé de fullas són brançatje...
Mes un dia busa 'l vent ,
Y n' arrenca crudelment
De sas brancas lo fullatje.

Joguina de la ventada
Qu' als árboles causa despullas ,
Cada fulla abandonada
Per fi , resta... ¡ separada
De las altras místias fullas !

Distret, potser trepitjantla,
Sola y seca en lo camí,
Lo viatger després trobantla,
Exclama trist contemplantla:
— «¡D' anyorança vā morir!»

Jo també, que visch ditzòs
En tú, Catalunya mèva,
Moriria, si no hi fos...
Paig, si ets tú l' àrbre frondós,
Ne sò jo una fulla tèva.

J. MOLAS CASAS.

Curiositats

Segons Plini, lo descobriment del vidre s' atribueix á la casualitat. Diu qu' uns marxants fenicis, passant amunt del riu Belo, pasaren en las voras sorrencas del riu, hont feren foc pera coure 'l menjar en un fogó que s' arreglaren ab trossos de barrella, que trageren de la nau; y afegeix que després vegeren ab estranyesa com regalava un such desconegut, qu' era lo vidre.

Mes, segons lo parer d' inteligents, lo que acabém de dir es una faula; pero escriptors antichs asseguran que las primeras fàbricas de tal materia s' establirent per las voras d' aquell riu. Los fenicis y egipcis, se creu, foren los primers vidriers. En momias de las catacumbas de Memphis y de Tebas s' han trobat grans de collaret y altres objectes de vidre, y pinturas trobadas en carners de mil setcents anys avans de Jesucrist, representant gent que travallan esta materia.

Las ciutats de Tebas y Memphis ja imitaban las pedras preciosas y, pel mar Roig se'n duyan moltas los fenicis y 'ls cartaginesos. Després d' Egipte, los fenicis arribaren á fer dignas de celebritat las fàbricas de Sidon y Alexandria, passant després esta industria á Grecia é Italia després de la conquesta d' Egipte per César (126 anys avans de Jesucrist). En temps de Plini, baix lo regnat de Tiberi,

coménsaren Roma, Espanya y Galia á fer vidre.

En temps de Nero, á Roma, lo vidre era molt car: est emperayre pagá 6,000 sextercis per dues copas xicas de vidre; Plini diu què 'ls vasos de vidre eran més estimats que 'ls d' or.

En l' etat mitjana, la república de Venecia fou la senyora d' esta industria en tota mena d' objectes, y fins á nostres dies ha guardat la fama de sos riquissims miralls.

De totes maneres, l' us del vidre es molt antich, pus á més del citat Plini, de Teofrasto y Tácit, ja 'ls llibres de Job y dels Provervis en la Sagrada Escriptura, fan esment d' esta substància que tant de beha fet á l' humanitat y que cada dia augmenta en sas aplicacions y progressa en sa fabricació.

Novas

Lo conegit compositor català senyor Candí, ha publicat una petita fantasia pera piano, sobre 'l tema de la cançó popular *La Filla del Marxant*, de la que havém sentit fer molts bons elògis.

En sessió de dilluns passat, dia 26, va acordar nostra Excelentíssima Diputació, que 's fes present són propòsit de sostindrer ab carácter d' oficial la Escola d' arquitectura y las ensenyansas de pintura, escultura y gravat, ab subjecció á las condicions imposadas per lo ministre de Foment.

Fa ja alguns dias han sigut trasladats al museo Provincial de Santa Águeda, alguns richs detalls, y ben conservats restos de l' antich templé de Sant Miquel.

Lo periódich *El Crónicon Ilerdense*, que veaya la llum pública en Llèida, ha canviat son títol per lo de *Revista de Lérida*, qu' en son primer número conté travalls

de verdadera importància per son mérit literari.

Desitjém á la *Revista* una llarga vida, y la recomaném á nostres suscriptors.

Varietats

L'escena passa en un Jutjat, entre lo passant de la escribanía y un jove decent, acusat d' haber fet un robo.

Lo passant, après d' haber escrit las fórmulas d' ordenansa : — *¿ La gracia de vosté ?*

L'acusat. — *¿ La mèva gracia ? Lladre.*

Lo passant. — *Lladre... ¿ de Guevara ?*

L'acusat. — *No senyor, de rellotges.*

Un perruquer, entussiasta admirador del cabell postis, desitjant que los demés participessent també del seu entussiasme, pintá en la mostra de la sèva botiga un Absalò agafat pels cabells, y al peu la següent significativa llegenda : « *Una perruca li hauria salvat la vida !* »

Dos pretendents bastant mal vestits volian parlar ab un personatje d' una posició molt ventatjosa en la societat.

— No es possible qu' entreu ; veniu poch arreglats ; á lo menys cambieuse las camisas, digué lo criat.

— *¿ Res mès qu' això ?* preguntaren.

— Res mès.

Se'n anaren, y al poch rato varen tornar; pero com lo criat ls hi posés la mateixa resistència :

— *¿ No 'ns has dit que cambiessem de camisa ?* Donchs ja ho hem fet ; vejas si la d' aquet no es la mèva, y si la mèva no es la d' aquet.

— Miri, miri, senyor doctor, com som' ha quedat lo fill.

— Efectivament, está molt flach.

— Sols en vosté confio. Végi de curármel.

— *¿ Qué pateix ?*

— Que s' ha enamorat com un boig de una corista dels Bufos.

— *¡ Ah ! ¿ Si ?* Donchs ja sè 'l remey.

— Vejam, vejam, dígil prompte.

— Fássi que li dónquin una cullerada de corista al demati, y un altre á la tarda.

— Amich mèu, i hont trobaria jo un talisman que 'm tregués d' apuros ?

— *¿ Un tal Ismán ?* No 'n coneix cap, pero ja ho preguntaré.

Reclám

POESÍAS CATALANAS

FREDERICH SOLER

(SERAFÍ PITARRA)

MESTRE EN GAY SABER

Aquesta obra, que conté les més escullides poesías de l' conegut y ilorejat autor dramàtic (moltas d' elles premiadadas y mencionadas en los JOCHS FLORALS de Barcelona), va precehida d' un ben escrit prólech de don Antoni Bergnes de las Casas, y está il-lustrada ab preciosos grabats de don Tomás Padró.

Ab tot y l' abundós número d' aquests, y l' gran luxo de l' edició, no costa més qu' UN RAL la entrega de vuyt planas grans, quasi in-folio, estampadas en magnific paper, y tipos nous y elegants.

Se subscriu, en Barcelona, en l' Administració, Ronda de Sant Antoni, 50, y en totes las llibrerías, y en Provincias, en casa ls corresponsals de la *Biblioteca il-lustrada*, y en las principals llibrerías.

BARCELONA

IMPRENTA D' ESPASA GERMANS Y SALVAT

Robador, 39 y 41, y Cera, 51